

Золотова Валерія,
студентка першого курсу
(спеціальність «Психологія»,
група Б-ПС-141)
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ
Ядловська Ольга,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ЗА ВІКОМ (НА ПРИКЛАДІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ)

Навчальна мотивація виступає рушійним компонентом здійснення навчальної діяльності. Одна з основних функцій мотивації – це спонукання до діяльності. Однак, розрізняючи мотиви, суб'єкт навчання може і не знайти важелі, щоб спонукати себе вчитися, адже навчальна мотивація ґрунтується на потребі. Важливою умовою учіння є наявність пізнавальної потреби і мотиву самовдосконалення, самореалізації та самовираження. За певних умов, такі умови мотивації притаманні більш старшим учням, зокрема здобувачам вищої освіти та дорослим.

Мотивація у навчанні є одним із засобів спонукання здобувачів освіти до організації якісного навчання. Мотиви бувають, як соціальні так і пізнавальні. Висока мотивація полегшує процес вступу до закладу вищої освіти та покращує якість навчання здобувача освіти. Неважливо якого віку здобувач вищої освіти, але є певні відмінності мотивації у різних випадках [1].

Значну роль у створенні мотивації відіграють види навчання. Навчання може бути як організованим (заданим) безперервним, здійснюватися у системі освіти (учіння), так і епізодичним, стихійним. Стихійне або природне навчання властиве дошкільникам і дітям старшого віку, здобувачам вищої освіти поза систематичною освітою, а також дорослим людям. Мотивація стихійного учіння будується на природній допитливості. Проте навчання на основі допитливості не вчить долати труднощі, досягати поставлених цілей, як і не вчить умінню ставити цілі [2, с. 120].

Навчання дорослих людей та їхня мотивація до навчання мають свої особливості: 1) усвідомлення себе самостійною, самокерованою особистістю і вміння критично ставитись до будь-яких спроб керувати ним; 2) накопичення великого запасу життєвого, соціального і професійного досвіду, який формує його світогляд і з точки зору якого він оцінює будь-яку інформацію, що надходить; 3) його мотивація до навчання полягає в абсолютно прагматичному підході (кар'єра, спілкування, розвага тощо); 4) на відміну від учня або здобувача вищої освіти він прагне до невідкладного застосування отриманих знань або до отримання задоволення від самого процесу навчання; 5) його сприйняття супроводжується емоційною оцінкою інформації [2, с. 122].

Мотиви – це система, на яку можна чинити вплив. Вивчення мотивів вибору майбутньої професії дає можливість впливати на мотиви навчання здобувача вищої освіти, ефективність навчального процесу й становлення його як майбутнього професіонала, дозволяє корегувати навчальну діяльність. Мотивація є ефективним способом поліпшити навчальний процес. Саме викладачеві належить провідна роль у мотивації здобувачів вищої освіти щодо успішного опанування професії. Викладачеві необхідно на прикладах з практики переконати здобувачів вищої освіти у тому, що знання, уміння й навички, сформовані під час опанування дисципліною, дійсно будуть потрібні в його майбутній професійній діяльності, тим самим мотивуючи інтерес здобувачів освіти до вивчення дисципліни. Висока позитивна мотивація може компенсувати у здобувачів брак здібностей, знань і навичок, але у зворотному напрямку компенсаторний механізм не працює, тобто яким би здібним й ерудованим не був здобувач вищої освіти, без бажання до навчання успіхів він не досягне [3].

Навчальна мотивація є окремим видом мотивації та важливим компонентом навчальної діяльності, провідної для здобувачів вищої освіти ЗВО. Навчальна мотивація визначається

низкою чинників: освітньою системою, закладом освіти, особливостями суб'єктів навчальної діяльності (вік, стать, інтелектуальний розвиток, здібності тощо); суб'єктними особливостями педагога; специфікою навчальної дисципліни. Дослідниця А. Маркова виділяє дві групи психологічних характеристик (критеріїв) навчальних мотивів: змістові та динамічні. Змістові якості мотивів пов'язані з особливостями самої навчальної діяльності, до них належать: усвідомленість, узагальненість, дієвість, місце у структурі мотивації тощо. Динамічні якості зумовлені психофізіологічними характеристиками того, хто навчається і виявляються у стійкості мотиву, його вираженості, швидкості виникнення тощо. У цілому, навчальні мотиви посідають провідне місце серед чинників, які визначають продуктивність дидактичного процесу, вони впливають на інтенсивність уваги здобувачів освіти, якість запам'ятовування, розуміння прочитаного і почутого, результати мисленнєвої діяльності. Мотиваційний компонент є необхідним для будь-якого психічного акту: мисленнєвого, мнемонічного, процесу сприйняття, мовленнєвого спілкування тощо. Так, мотивація визначає вибірковість цих процесів, їх тривалість та інтенсивність, готовність до того чи іншого процесу. Водночас перелічені психічні процеси здатні впливати на формування інтересів, потреб під час навчальної діяльності [4, с. 6].

Таким чином, можна визначити, що дорослу людину набагато складніше мотивувати на навчання, якщо вона сама того не бажає. Однак молоде покоління також не легко змотивувати на якісну роботу в закладі вищої освіти, якщо цього це не бажають самі здобувачі освіти. Мотивація спрямована на робочу активність людини. У людей різного віку різні особливості мотивації, але, у цілому, суть не змінюється: врахування психологічних особливостей учнів та здобувачів освіти із поєднанням врахування змістової ланки певних етапів навчання стане запорукою розвитку високого рівня мотивації.

Бібліографічні посилання:

1. Царенко Л. Г., Бойко С. Т. Мотивація до навчання дорослих в умовах системних змін. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/download/5957/5941/>
2. Ніколаєва О. В., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Кузьміна І. Ю., Сулхдуст І. А. Професійна мотивація як провідний фактор ефективності навчального процесу. URL: http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/25687/1/Конференція%20LIII_2020.pdf
3. Бохан М. А., Башинська Н. В., Забелло Л. О., Станевич І. М., Гончарук Н. О., Карпельова І. В. Розвиток критичного мислення у процесі навчання дітей та молоді. URL: https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2018/03/2018_03_29_2_Bohan.pdf
4. Бабій І. В. Роль навчальної мотивації у професійномовленнєвій підготовці студентів ВНЗ. *Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 11–12 квітня 2019)* / [ред. колегія: Є. М. Потапчук (голов. ред.), Т. Л. Левицька, Л. О. Подкоритова, В. К. Гаврилькевич] / М-во освіти і науки України, Хмельницький нац. ун-т, Каф. психол. та педагог. [та ін.]. Хмельницький: ХНУ, 2019. С. 6-8.

Зрасько Оксана,
магістрантка заочної форми
навчання (спеціальність
«Психологія»)
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОЇ КОРЕКЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

В сучасній психологічній науці корекція девіантної поведінки підлітків має носити комплексний характер, як з боку сім'ї, так з боку викладачів, і не повинна бути лише напрямом роботи психолога. При проведенні бесід з батьками та вчителями, основна задача була надати психологічні характеристики підліткового віку, розібрати причини формування девіантних форм поведінки, як для профілактики так і для подальшої корекції небажаних поведінкових форм підлітків. Бесіда з батьками була направлена не тільки на ознайомлення з поняттям «девіантна поведінка», її причинами, способами профілактики; а і на знайомство і навчання способам психічної саморегуляції, щоб знизити рівень психічного вигорання і емоційної напруги батьків, сприяти активізації особистісних ресурсних станів для виховання дітей, сформуванню установки на збереження і зміцнення психічного здоров'я своїх дітей.